

Utvecklingsplan Jävre

Ett resultat av projekt Byautveckling Jävre

Finansierat av Jordbruksverket och Spira mare

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

Innehåll

Inledning	3
Enkät och intervjuer	3
Företagande	3
Webbplats	3
Bakgrund	4
Jävres starka sidor	4
Jävres svaga sidor	5
Nuläge.....	5
Boende	5
Kommunikationer vägar	5
Gång och cykelvägar.....	5
Kollektivtrafik	5
Service	6
Kommunalt	6
Övrig	6
Turism och aktiviteter	6
Hamnområdet	6
Framtid och utveckling	8
Boende	8
Kommunikationer och vägar	8
Kollektivtrafik	8
Vägar.....	9
Service	9
Turism och aktiviteter	10
Hamnområdet	10
Vandringsleder	10
Aktiviteter.....	10
Sammanhållning, levande by	11
Information och marknadsföring	12
Företagande	12

Inledning

Denna utvecklingsplan är framtagen i projektet Byautveckling Jävre där Jävre Utveckling AB står som projektägare och styrgrupp. Projektet är finansierat av Jordbruksverket och Spira mare. Ambitionen med projektet var att skapa en utvecklingsplan som grundar sig på åsikter och idéer från bybor, utflyttade bybor, fritidshusägare och besökare. Ytterligare mål i projektet var att utforska möjliga samarbeten mellan företagare i byn samt att skapa en ny webbplats för marknadsföring och informationsplattform för och av Jävre. Projektet har även involverat byns företagare och föreningar. Föreningarna i byn har fungerat som referensgrupp under projektets gång. Dessa är Hembygdsföreningen, Hamnföreningen, Kustkyrkan, Jävre IF samt PRO. Projektledare och ansvarig för praktiskt genomförande av projektets delar är Lena Lindström Brunnström, Necess Nordic AB.

Syfte med en utvecklingsplan är att skapa en bild av Jävres nuläge med starka och svaga sidor, identifiera utvecklingsområden och skapa en vision för framtiden. Jävre Utveckling har inte ansvar för att driva alla delar i byns fortsatta utveckling. Utvecklingsplanen fungerar som en utgångspunkt för fortsatta satsningar och projekt med byns utveckling där kommunen, föreningar och andra aktörer kan ta vid. Att en insats, utvecklingsområde eller vision finns i utvecklingsplanen betyder alltså inte att det finns en förpliktelse att den ska genomföras.

Enkät och intervjuer

För att få fram åsikter har en enkät tagits fram, där frågor gällande byn och dess utveckling ställs. Enkäten har spridits genom sociala medier och utskick till alla hushåll i Jävre. Enkäten innehöll riktade frågor till bybor, besökare och fritidshusägare för att tillvarata idéer och åsikter. Fokus var även att ta reda på hur barnen och ungdomarna ser på Jävre. Genom att lyssna till åsikter vill projektet skapa förutsättning att Jävre blir en ännu bättre by att besöka, bo och verka i. 323 svar har inkommit, fördelat på följande sätt;

- Bor/har bott i Jävre 212 svar
- Turister/besökare 61 svar
- Fritidshusägare 50 svar

Varav

- Barn upp till 14 år 39 svar
- Ungdomar 15-24 år 23 svar

Det har även genomförts intervjuer, personligen, via Teams och via e-post, med intresserade bybor och övriga som visat intresse för att lämna ytterligare tankar och åsikter.

Företagande

Projektets andra mål handlade om företagande och utforska möjligheter till nya affärsmässiga samarbeten mellan företagare. Där har vi skapat företagarrträffar för byns företagare. Under pandemin sågs vi digitalt, men under hösten 2021 och framåt har företagare träffats fysiskt. Initialt har träffarna haft syftet att lära känna varandra och varandras verksamheter. Träffarna har lett till ett antal konkreta samarbeten. Företagarna har även svarat på en egen enkät som ställer frågor om att vara företagare i en by, dess utmaningar och vad som kan utvecklas för att öka möjligheterna till att stärka företaget och lönsamheten. 25 svar har inkommit i företagarenkäten.

Webbplats

Det tredje målet i projektet var att skapa en ny webbplats för Jävre. Genom den marknadsför vi Jävre och vad som är aktuellt och informerar om vad som händer och är på gång. Vi tror på att vi genom

att ha en levande webbplats också speglar att vi har en levande by. I samband med nya javre.se så skapades ett instagramkonto, jävreinsta, vars inlägg laddas in på webbsidan. På så sätt har vi en webbsida som är enkel att hålla aktuell och uppdaterad.

Bakgrund

Jävre är en slående vacker plats med vy över Bottenvikens horisont. Här finns lämningar som visar att människor har befunnit sig som fastboende och besökare sen lång tid tillbaka. Här finns naturen nära, med havet, bergen och skogen som ramar in byn. Skärgårdsturismen i Piteå och i hela Bottenviken utvecklas och Jävre är en naturlig baspunkt i södra Norrbotten. Från Jävre kan man ta sig ut i Bottenvikens skärgård till populära öar, exempelvis Stenskär finns inom kort avstånd. Här finns fina vandringsleder som passerar historiska platser och lämningar. Jävre har stora förutsättningar att utvecklas positivt som landsbygd. Det fina läget vid havet och berget, E4 som går genom byn och Europas största satsning inom industrin i Skellefteå, som ligger på pendlingsavstånd, är några faktorer. Jävre är också utsedd till en av Piteå Kommuns fem landsbygdscentra.

Jävre Utveckling är ett bolag som bildats av Byamännens samfällighetsförening samt två företag familjer som bott och verkat i byn i generationer, Hellströms Bygg AB och Skoogs Handels AB. I styrelsen sitter två representanter från respektive delägare. Från Jävre Byamän sitter Tore Stenberg och Esbjörn Pettersson. Samuel Hellström och Johanna Olsen representerar Hellströms samt Roland Skoog och Christina Skoog från Skoogs. Bolaget är bildat för byns intressen och utveckling, all eventuell vinst i företaget återgår till investeringar i byn. Jävre Utveckling har drivit utvecklingen av en ställplats för husvagnar och husbilar i Jävre. Deras verksamhet består i att de äger och förvaltar ca 26 hektar strandnära mark bestående av hamnområdet, ställplatsområdet, ca 26 fritidshustomter samt övrig mark som skulle kunna bli framtida mark för bostäder. De äger och driver även Jävregråden med 15 stugor som de hyr ut till främst vindkraftsarbetare.

Jävres starka sidor

Överlag visar enkäten och intervjuer att Jävres starkaste sidor är dess läge och naturresurserna med hav, berg och skog. Att välja att bo i en by är mycket beroende på sammanhållning, den familjära stämningen och trygghet. Viktigt för byn är affären vilket framkommer från alla grupper av svarande.

Utifrån de olika kategorier av svarande följer en kort sammanfattning av vad som i enkäten framkommit vara Jävres starka sidor.

Barn upp till 14 år tycker att det bästa med att bo i Jävre är att det är litet och tryggt, man känner många människor i byn och det finns en gemenskap. Viktigast för dem är att det finns någonstans att träffa kompisar. De uttrycker att det behövs en upprustning av badplatsen, de vill ha en spindelgunga till skolan och att ishockeysargerna ska rustas upp.

Ungdomarna 15-24 år lyfter fram att det är mysigt och fint i Jävre. En lugn och trevlig by, finaste byn i Piteå. De konstaterar också att Jävre är en av få byar som har både affär, skola och förskola. Sammanhållningen är också något som de ser som en av Jävres starka sidor. För att öka möjligheterna att bo kvar i Jävre i framtiden ser de att det viktigaste är att det fortsätter att vara en levande by där skola och affär finns kvar.

Bybor och utflyttade bybor 25 och äldre anser med överlägsen majoritet att Jävres starkaste sida är den vackra naturen och närheten till havet. Man lyfter även människorna och sammanhållningen som gör byn till en bra plats för barn att växa upp i. Ytterligare starka sidor är att det finns affär och skola men även att det finns drivkrafter och engagemang som gör att byn utvecklas på ett positivt sätt, både för boende och turister.

Fritidshusägare i Jävre anser att byns trevliga människor och dess atmosfär är dess starkaste sida. De anser att det finns en välkomnande inställning och ett engagemang och driftighet som är positiv. Många besöker främst sina fritidshus på sommaren och är positiva till att utbudet är stort med sommarkaféerna, men också affär, mack och restaurang som finns året runt.

Jävres svaga sidor

I enkät och intervjuer har alla fått svara på frågan om vilka som är Jävres svaga sidor. Det som framträder är brist på bostäder, avsaknad av vägar för gående, cyklar och mopeder och A-traktorer samt bristande kollektivtrafik. Inte minst ungdomarna lyfter problemen med att ta sig till och från Piteå centrum då bussavgångar är få och det saknas väg för moped/A-traktor och cykel till Pitsund. Detta leder till några utvecklingsområden, av vilka de mest framträdande presenteras i följande kapitel Nuläge och utvecklingsområden.

Nuläge

Boende

Jävre har i dagsläget ca 1000 invånare fördelat på 337 hushåll (enligt Postnord 2021-04). Antalet lägenheter är begränsat, boende i egnahem dominerar. Det saknas äldre- och seniorboende i byn. Piteå Kommun har under hösten 2021 släppt 13 st villatomter i ett bostadsområde vid lekattheden, nära elljusspåret och tennisbanan. Det finns en växande trend att fritidshus förvandlas till åretruntbostäder och att nya egnahem byggs på fritt läge.

Projektet har i enkätsvar och intervjuer visat på efterfrågan av villatomter med fritt läge, gärna vid havet.

Då antalet lägenheter är begränsat och det saknas äldreboende alternativt seniorboende i byn är det svårt för äldre att sälja sina hus och ändå kunna bo kvar i byn.

Kommunikationer vägar

Gång och cykelvägar

I byn saknas gång och cykelvägar. Det finns inte heller någon naturlig cykelväg eller väg för långsamtgående fordon mot Pitsund. Den cykel- och gångväg som var övergången från Jävre till Hattudden är blockerad med stenblock och inte längre farbar.

Kollektivtrafik

När det gäller kollektivtrafik så är åsikter lyfta om antalet avgångar till de närliggande städerna Piteå och Skellefteå, det är svårt att pendla med kollektivtrafik. Vid busshållplatserna vid E4 saknas pendlingsparkeringar. Det finns ingen gångtunnel under E4 i anslutning till hållplatserna, resenärer är hänvisade till överfarten över E4 som innebär en rätt lång omväg. Resultatet blir att många genar över E4, en farlig lösning. Det är många ungdomar som dagligen åker buss till gymnasiet i Piteå.

Frågeställningar om busshållplatserna är rätt placerade har lyfts. Lokalbussar går genom byn och inte på E4. Bland annat skolbarn åker dagligen bussen till lektioner i Bergsviken eller Hortlax. Jävres skolungdomar går högstadiet i Hortlax. I byn finns inga väderskyddade busshållplatser i byn och det saknas plats för att parkera cyklar för dem som cyklar till busshållplatsen.

Service

Kommunalt

I Jävre finns skola upp till åk 6. Eleverna får pendla till Bergsviken för lektioner i språk och slöjd. I samma byggnad som skolan finns en avdelning förskola med x platser. Förskolan är just nu full, vilket är ett problem och kan hämma möjlighet till inflyttning, inte minst med tanke på de egnahemstomter som är släppt av kommunen. Till hösten 2022 har kommunen beslutat att placera en modul för undervisning vid skolan. I modulen kommer de äldsta barnen ha sina klassrum. Förskolan som är placerad i skolans källare får då mer utrymme. Viss upprustning av skolans ytsikt, ventilation och belysning ska ske under sommaren 2022.

Övrig

Affären ICA E-fyren är viktig för byn, vilket framkommer från alla kategorier svarande. Affären är kombinerad med Shell och fungerar även som utlämning av paket och ombud för Systembolaget. Affären inrymmer även en fikahörna. Det finns service för lastbilschaufförer i form av möjlighet till dusch.

Turism och aktiviteter

Hamnområdet

Jävre hamn, på Jävre havssida om E4, är ett frilufts- och rekreationsområde och ett utflyktsmål för skärgårdsturister under sommarhalvåret. Jävre fyr, ställplatsen för husbilar och husvagnar samt populära hamncafét Beas rökeri och hamnkafé i området lockar många besökare årligen. Här finns även sjöbodar, fyrvaktarstuga, utescen, boulebana och beachvolleybana samt Fyrtorpet – en butik med inredning och lokaltillverkade produkter. Trafikverket har också rastplatser på båda sidor om E4:an.

Jävres hamnområde på havssidan om E4 med Beas samt ställplatsen i bakgrunden

En gångtunnel under E4 sammankopplar Jävre havssida med byasidan. Här ligger Turistinformationen (endast öppen sommartid), restaurangen MD:S och Ica E-fyren/Shell. Ovanför Turistinformationen finns start och anslutning till vandringslederna Arkeologstigen och Solanderleden.

Turistinformationen, Jävre byasida

Restaurang MD:s, Ica/ Shell på byasidan

Inne i byn vid Jävreån finns Jävre Kvarn och café, ett sommarkafé och bygdemuseum samt butik inrymt i lämningarna av Degerfors bruk.

Jävre Kvarn och café

Framtid och utveckling

I kommande avsnitt presenteras mest framträdande utvecklingsförslag, idéer och åsikter som framkommit i projektet.

Boende

En majoritet av alla svarande i de olika kategorierna ser boendefrågan som det viktigaste för Jävres utveckling och framtid samt öka inflyttning till byn. Man ser ett behov fler lägenheter i olika storlekar för att passa både äldre och yngre. Om det fanns fler boendalternativ kan äldre sälja sina hus till barnfamiljer och fortfarande bo kvar i Jävre. Det finns även en tydlig efterfrågan av ett äldreboende/seniorboende. Efterfrågan på tomter i fritt läge är eftertraktade och skulle utgöra en komplettering av de tomter i bostadsområdet Lekattheden som nyligen är färdigställda och släppta till försäljning av kommunen. Jävre ligger på pendlingsavstånd till Skellefteå och kan utgöra ett attraktivt boendalternativ för personer som rekryteras till industrisatsningar som ex Northvolt.

Ungdomarna ser boende som det viktigaste för att öka inflyttningen till Jävre.

Kommunikationer och vägar

Kollektivtrafik

Vägar och kommunikationer är det som framhålls som näst viktigaste efter boende för byns utveckling. Såväl ungdomar som övriga har pekat på att det finns behov av fler bussavgångar för att möjliggöra att kollektivt pendla till arbete och fritidsaktiviteter. Det behövs även pendlingsparkeringar och plats för att ställa cyklar. Det bör även finnas gångtunnel under E4 som förenar busshållplatserna och de efterfrågade pendlingsparkeringarna. Placering av busshållplatser

efter E4 ifrågasätts, flera har uttryckt att det bör finnas en hållplats i närheten av affären. När det gäller hållplatser för lokalbussarna i byn så efterfrågas skydd för väder och vind samt cykelställ.

Vägar

Väg för långsamtgående fordon/cykel och gångvägar

När det gäller vägarna så är det två delar som tydligt efterfrågas. Den första är att det bör finnas en väg för cyklar och långsamtgående fordon från Jävre till Pitsund. Gamla riks 13 pekas ut som en möjlig lösning då den redan finns, den behöver dock upprustas med fyllnadsmaterial bitvis samt behövs röjning av sly. En sådan lösning kräver också förankring hos markägare. En egen väg för långsamtgående fordon, cyklister samt gångtrafik skulle lösa den farliga situation som blir när A-traktorer och mopeder idag väljer E4. En sådan väg skulle förutom bybor också gynna turister som står på ställplatsen och vill göra en utflykt till Piteå Havsbad, och motsatt.

Cykelvägar i byn

Den andra delen gäller avsaknaden av cykelvägar inom byn, vilket saknas helt. Jävre är en långsmal by med skolan i södra delen av byn och affär och hamnområde i norra sidan. Boende är utspritt. Det efterfrågas en säkrare väg att cykla och gå genom att ha en cykelväg parallellt med byavägen. Det finns förslag från bybor om en cykel och gångväg längs med Jävreån vilket skulle vara en naturskön upplevelse. Vidare så efterfrågas en gång och cykelväg invid vattnet från hamnområdet och ställplatsen till Bunäsands havsbad.

E4

E4 som går igenom Jävre har en hastighetsbegränsning 110 km/h, förslag finns att högsta tillåtna hastighet bör sänkas. Det finns också förslag på ljuddämpande beläggning för att minska buller.

Service

Skola, barnomsorg

I projektet har det framkommit att skolan är oerhört viktig för Jävres utveckling och framtid. Byn ser vikten av att skolan måste vara kvar men även att den byggs ut för att fylla framtida behov.

Under projektet gång, hösten 2021, har Jävre Utveckling lyft frågeställningar med kommunen om hur planen för Jävre skola och förskola ser ut. I mars 2022 har kommunen beslutat att placera en skolmodul på skolgården för att fylla behovet av platser i skola och förskola. En dialog har förts med Piteå kommun bland annat i samband med företagarräff i april 2022 där det framförts att en skolmodul inte kan vara den optimala långsiktiga lösningen. Skolmodulens placering ifrågasattes då den ställdes på Jävres väl nyttjade ishockeyrink.

Ungdomarna viktat skolan och barnomsorgen som det viktigaste för Jävres utveckling och framtid.

Affär

Ica affären har lyfts fram som oerhört viktig för byn, och att det är av stor vikt att Jävre har en affär även i framtiden. Genom affären följer även viktig service som är viktig både för företagare och invånare.

Affären viktas som betydelsefull även av ungdomarna som sätter det som andra plats när de viktat vad som är viktigast för byns utveckling och framtid.

Turism och aktiviteter

Från ungdomarna i enkäten framkom från majoriteten att det behövs fler besöksmål inom alla kategorier; djur och natur, B&B, matupplevelser, naturupplevelser, vandring. Butik, konsthantverk, konst, café, bo på lantgård etc. "För att få människor att stanna behöver det finnas saker att uppleva!" Både ungdomarna och övriga svarande tror även att turismen gynnas av att det finns ökade möjligheter att ta sig ut i skärgården, att utveckla hamnområdet och badplatsen Bunäsand.

Hamnområdet

I enkäten har framkommit att hamnområdet med bryggorna har stor potential att utvecklas mer för att gynna turism och även bybor och fritidshusägare. Ungdomar, bybor och fritidshusägare gör uppskattningen att det viktigaste att utveckla är möjligheterna att åka ut i skärgården.

Arbetet med att möjliggöra fler båtplatser och trafik av större båtar/turbåtar har inletts av Hamnföreningen och Jävre Utveckling AB. Det är ansökt om muddring av inloppet till båthamnen och tillstånden har dröjt, men i början av november 2022 har tillstånd beviljats. Nästa fas i processen är att ansöka om medel, ta in offerter från intresserade entreprenörer och planera projektet i fråga om tidsplanering, logistik etc. Målet är att göra skärgården mer tillgänglig för alla.

Visionen och planeringen om hamnområdets framtid pågår för fullt och inrymmer förutom muddringen även tankstation, laddningsmöjligheter för elbåtar, möjlighet till latrintömning, bättre parkeringsmöjligheter, fler sjöbodar, förbättrad ramp, planering av gästplatser, gästbrygga för små båtar och vattenskotrar, en grillplats mm. Under projektets gång söktes och beviljades medel av kommunen för en grillplats vid båthamnen.

Vandringsleder

Intresset för vandring ökar och Jävre har fina vandringsleder och natursköna utflyktsmål. Detta ser fritidshusägare och bybor som mycket viktiga att utveckla i Jävre för att gynna turismen. Både Arkeologstigen och Solanderleden bör märkas upp på ett tydligare sätt och genom effektivare marknadsföring kan dessa locka fler besökare till Jävre. Lederna bör märkas upp tydligare och skyltning förbättras. I Utlink – en plan för ökad vandring, ett projekt som resulterat i en Utvecklingsplan för leder i Norrbottens kustland, pekas Jävre ut som en viktig nod. I utvecklingsplanen finns konkreta förslag till förbättringar. <https://cantry.se/utlink>

Aktiviteter

Idéerna på aktiviteter har verkligen varit många. Flera har belyst att Jävre är en sommarby och att man bör titta på att utveckla någon form av vinterturism.

- Höghöjdsbana
- Skärgårdsturer/fisketurer/sälsafari
- Guidade turer arkeologstigen
- Mat och naturupplevelser
- Vattensport
- Yoga och träning
- Musikevenemang
- Utställningar
- Loppisar

- Padelbana
- Discgolf
- Våffelkväll på Högberget
- Lekland
- Cykelleder i skog och berg
- Ridplan
- Bilutställning
- Konstutställning
- Kurser i
  - matlagning, bakning
  - segling

Mer utbud; försäljning, småbutiker och mat.

Ungdomarna vill bland annat se att renovering av befintliga idrottsanläggningar görs, att Jävre får ett innegym och att en multiarena byggs. De vill att det finns mer aktiviteter för ungdomar. Ungdomarna ser gärna mer aktiviteter som exempelvis grillkvällar, matlagning och bakning, gemensamma utflykter, loppisar mm.

Ett mervärde i projektet Byautveckling Jävre har varit att föreningarna har bjudits in till träffar då de fungerar som referensgrupp. I samband med träffarna har det möjliggjorts samordning och samsyn av en rad punkter som inte handlar direkt om projektet, men väl om Jävres utveckling. Ett sådant exempel är Bunäsands havsbad. Det kom förslag från Hembygdsföreningen att söka pengar från kommunen för att rusta upp Bunäsands havsbad i Jävre. Föreningen 2021 fick pengar till att riva de gamla omklädningsrummen och köpa in nya bord och bänkar samt en ny grillplats. Projektet har fortsatt och har nu lett till att medel sökts och bifallits från Icastiftelsen för att göra om piren. Parallellt har det i projektet stärkts att Bunäsand behöver en upprustning. Många har påpekat brister med omklädningsrummet och att badplatsen allmänt har förfallit.

Sammanhållning, levande by

För flera grupper som svarat på enkäten framkommer det att sammanhållningen i byn är och viktig för byns utveckling och framtid. Sammanhållning kommer även högt på listan över Jävres starka sidor, många har svarat att just människorna och sammanhållningen är en av de bästa sidorna av Jävre.

Ungdomarna värderar sammanhållning som viktigast näst efter skola, barnomsorg och affär när de i enkäten ombeds värdera vad som är viktigast för Jävres utveckling och framtid.

Men det finns även en liten grupp svarande på enkäten som önskar att det var lättare att komma in i gemenskapen i byn på ett djupare plan. De ser svårigheter att som ny i byn bli involverad i umgänge om man saknar en koppling.

Kustkyrkan är stark i byn, och de har förutom gudstjänster också aktiviteter som miniklubb för de minsta barnen och scouter för de äldre. De arrangerar även populära Friday för alla åldrar, körsång mm. Det finns i byn efterfrågan av mer evenemang och aktiviteter som inte är kopplade och arrangerade av kyrkan.

Information och marknadsföring

Företagande

Från företagare i Jävre har det framkommit att man gynnas av att samarbeta med andra företag i byn, att det är en fördel att ha kunskap om varandras verksamhet. Ex en företagare som får förfrågningar om lokal för att ha en fest, ett bröllop eller konferens, kan hänvisa till annan entreprenör i byn om denna inte själv har möjlighet eller lokal för ett sådant evenemang, vilket främjar småföretagande. Företagare ser gärna därför att det skulle finnas kontorsplatser i byn, någon form av kontorshotell där man, i alla fall under vissa tider, kan sammanstråla, jobba, boka ett kundmöte eller ta en kaffe med andra företagare i byn. En sådan mötesplats skulle kunna innebära fortsatta samarbeten, gemensam marknadsföring, ta uppdrag ihop eller tipsa varandra om lämpliga uppdrag. I övrigt ser företagarna vikten av att service i form av affär och skola finns för att skapa förutsättningarna att bo och verka i Jävre.